

Genç
Hayat
VAKFI

23 NİSAN
HATIRASI

AFET ÇALIŞMALARI RAPORU - II

GÖZLEM VE ÖNERİLER
NELER YAPILDI, YAPILACAK?

Kahramanmaraş Depremleri
06.02-01.05.2023

İÇERİK

Yönetici Özeti	2
Giriş	3
Neler Yapıldı, Neler Yapılacak?	4
İlk Müdahale	4
Psikososyal Destek	6
Eğitim	8
Kadınların İyi Olma Halinin Desteklenmesi	9
Yardım Edene Yardım	9
Özel Günler	10
Genç Hayat Vakfı Organizasyonunda İftarlar.....	10
23 Nisan & Ramazan Bayramı / Çifte Bayram Etkinliği	11
GHV Yararlanıcılarının Depremden Etkilenme Düzeylerinin Tespiti	12
Ekip Yönetimi ve Kapasite Güçlendirme	12
Su, Hijyen, Sanitasyon	13
Gıda Güvencesi	15
Koruma	15
Orta ve Uzun Vadeli Çalışmaların Planlanması	16
Gözlem ve Öneriler	17
Psikososyal Destek	17
Eğitim	18
Kadınların İyi Olma Halini Desteklenmesi	19
Su, Hijyen ve Sanitasyon	19
Koruma	19
Geçim Kaynakları	20
Sonuç	22

Yönetici Özeti

Genç Hayat Vakfı profesyonel ekibiyle depreme yönelik müdahale çalışmalarına depremin birinci gününden itibaren başlamıştır. Hatay, Adıyaman ve Diyarbakır illerinde, depreme yönelik çalışmalarını geçmiş afet müdahaleleri deneyimleri ve eğitim, geçim kaynakları, istihdam edilebilirlik becerilerinin geliştirilmesi, koruma, çocuk koruma, sosyal uyum alanlarındaki deneyimleri ile birlikte depremde birincil olarak etkilenen ve deprem sonrasında depremin etkilerinden dolayı olarak etkilenecek şehirlerde çalışmalarını sürdürmektedir.

Genç Hayat Vakfı (GHV) yaptığı çalışmalar ve gözlem notlarını içeren ilk raporunu (Depreme Yönelik Acil Durum Müdahalesi Raporu - Kahramanmaraş Depremleri 06-26.02.2023) yayınladı. İkinci rapor 6 Şubat - 1 Mayıs tarih aralığında Hatay, Adıyaman, Diyarbakır illerinde yapılan saha gözlemlerine; bölge halkı, bölgede çalışan Genç Hayat Vakfı gönüllüleri ve teknik ve idari personeller ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle oluşturulmuştur. Raporda bugüne kadar yapılan çalışmalar (Tablo 1), vakfın depreme yönelik müdahalede geleceğe yönelik çalışmalarının detaylarını (Tablo 2) kapsayan aksiyon planları ve önerilerine yer verilmektedir.

Bugüne kadar yapılan faaliyetler, Genç Hayat Vakfı'nın deneyimleri ve çoğunluğu depremde etkilenen halkın kültürüne hakim vakfın saha ekibinin gözlemleri ışığında belirlenen öneri ve çalışmalar; kültürel, zamana ve döneme yönelik, sürdürülebilir, uzun süreli ve ihtiyaca özgü olup her ihtiyaç alanında farklı, ancak birbirinden bağımsız olmayan ve birbirini tamamlar niteliktedir. Genç Hayat Vakfı orta ve uzun vadeli çalışmalarının daha etkili ve işlevsel olmasını desteklemek amacıyla hedef grubunu ergenler ve kadınlar öncelikli olarak belirleyerek çalışmalarına devam etmektedir.

Maddi ve manevi kayıpların ötesinde, söz konusu deprem felaketi ülkenin tamamında büyük üzüntü ve acıya yol açtı. Tüm bu olumsuzluklara karşın acıların sarılması için devlet, sivil toplum kuruluşları ve halkın birlik ve beraberlik içinde çalışarak ortaya çıkardığı dayanışma ruhu, adeta Kurtuluş Savaşı ruhunu ortaya koymaktadır.

Tüm yaralarıyla 6 Şubat depremleri, öncelikli sonuçları deprem bölgesinde yaşansa da ekonomik, sosyal ve idari sonuçları bakımından ülke ölçeğini derinden etkilemiştir ve sonuçlarını bu ölçekte doğuracağı beklenmektedir.

Genç Hayat Vakfı yaraları sarmanın beraberce, şeffaf bir şekilde, eşitsizlikleri asgari düzeye indirerek mümkün olabileceğinin farkındadır ve bunun için çalışmaktadır. Bölge halkının temel ihtiyaçlarının sağlanması, rutinlerine yavaş yavaş tekrar kavuşmaları, psikolojik ve duygusal olarak iyi olmaları, kendilerini güvende ve korunaklı hissetmeleri ise bu sürecin çok önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Genç Hayat Vakfı işbirlikleri ile bütüncül bir yaklaşımla, ihtiyaçlar doğrultusunda çalışmalarına devam etmektedir.

Giriş

Bu rapor, Hatay ve ilçeleri, Adıyaman ve ilçeleri ve Diyarbakır ve ilçelerinde 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan 7.7 ve 7.6'lık iki büyük depremin ardından yapılan saha gözlemlerine; bölge halkı, bölgede çalışan Genç Hayat Vakfı (GHV) gönüllüleri ve teknik ve idari personeller ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Depremin yıkıcı etkisi, farklı ekonomik ve sosyal özelliklere sahip çok geniş bir bölgede ve çok büyük bir nüfus üzerinde sonuçlar üretmektedir. Bu geniş ölçek, raporlama süreci boyunca dikkate alınmakla birlikte, genel bir değerlendirmeye varabilmenin zorluklarını da akla getirmektedir. Diğer bir deyişle, bölgeler arası farklılıkların tamamını görebilecek nitelikteki eksiksiz ve mikro düzeydeki sonuçlara ancak daha geniş kapsamlı ve uzun erimli çalışmalarla erişilebilir. Bu şerhler ışığında raporumuz, GHV'nin deprem sonrasında gerçekleştirdiği çalışmalara, vakfın depreme yönelik müdahalede geleceğe yönelik eylem planlarına ve önerilerine yer vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Maraş, Hatay, Malatya, Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Kilis, Osmaniye, Adana ve Elazığ illerini kapsayan afet bölgesinde, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 31 Aralık 2022 itibarıyla 14 milyon 196 kişi yaşamaktadır. Bu sayı, 85,3 milyonluk toplam ülke nüfusunun yüzde 16,4'üne tekabül eder; bu veriler, her 6 kişiden 1'inin depremin etkilediği bölgelerde yaşadığı anlamına gelmektedir. Yine resmi verilere göre yaklaşık 3,5 milyon kişiye ulaşan geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli nüfusun neredeyse yarısı afet bölgesini oluşturan bu 11 kentte yaşamaktadır. Bölgedeki geçici koruma kapsamındaki toplam Suriyeli sayısı 1.7 milyonun üzerindedir ve bu bölgedeki nüfusun yüzde 11,5'ini oluşturmaktadır. Geçici koruma kapsamında en çok Suriyelinin bulunduğu ilk 5 ilden 4'ü afet bölgesinde yer almaktadır.

2 milyonu Suriyeli mülteci olmak üzere, 15 milyona yakın insanın yaşadığı bu bölgede meydana gelen depremlerde resmi rakamlara göre 50 bini aşkın yurttaşımız hayatını kaybetmiş, 80 bini aşkın yurttaşımız ise yaralanmıştır. Yaşanan depremler sonucu 30 binden fazla bina yıkıldı, 2,7 milyondan fazla insan yerinden oldu; bu insanların birçoğu halen geçici yerleşim yerlerinde yaşıyor. Depremlerin yaşandığı ve ülkenin altında biri büyüklüğüne tekabül eden bu 11 ilin yanı sıra Kayseri, Niğde, Bingöl, Tunceli gibi doğrudan yıkıcı sonuçlar yaşamayan kentlerde de geniş kesimleri endişeye sürükleyen çok sayıda deprem meydana gelmiştir. Yaşanan depremler, Türkiye'nin güneydoğu komşusu olan Suriye'de de 7,259 insanın ölümüne neden olmuştur.

Dünya Bankası verilerine göre, 6 Şubat depremlerinde doğrudan hasara uğrayan konut binaları, toplam hasarın yüzde 53'ünü (18 milyar \$) oluştururken, hasarın yüzde 28'i (9,7 milyar \$) okullar, kamu binaları, sağlık tesisleri ve özel sektör binaları gibi konut dışı alanlarda meydana gelmiştir. Hasarın yüzde 19'u (6,4 milyar \$) ise yollar, enerji ve su kaynakları gibi altyapı ile ilgili alanlarda yaşanmıştır.

Maddi ve manevi kayıpların ötesinde, söz konusu deprem felaketi ülkenin tamamında büyük üzüntü ve acıya yol açmış, etkileri yıllarca sürecektir bir toplumsal acı hafızası, izleri belki de kuşaklar boyu silinmeyecek bir halk yarası bırakmıştır. Fakat tüm bu olumsuzluklara karşın acıların sarılması için devlet, sivil toplum kuruluşları ve halkın birlik ve beraberlik içinde çalışarak ortaya çıkardığı dayanışma ruhu, Kurtuluş Savaşı ruhunu bir kez daha yaşatmıştır.

Tüm yanlarıyla 6 Şubat depremleri, öncelikli sonuçları deprem bölgesinde yaşansa da ekonomik, sosyal ve idari sonuçları bakımından ülke ölçeğini derinden etkilemiştir ve sonuçlarını bu ölçekte doğuracağı beklenmektedir.

[1] Earthquake Damage in Türkiye Estimated to Exceed \$34 billion: World Bank Disaster Assessment Report (27 Şubat 2023) <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/02/27/earthquake-damage-in-turkiye-estimated-to-exceed-34-billion-world-bank-disaster-assessment-report>

NELER YAPILDI, NELER YAPILACAK?

İlk Müdahale

Genç Hayat Vakfı, depreme yönelik ilk müdahalesini 7 Şubat tarihinde Hatay'da 10 kişilik profesyonel ekibi ile başlattı. Bunun yanı sıra Diyarbakır'da bulunan saha ekipleri paralel bir şekilde depremin ilk haftasında Diyarbakır'da çalışmalarını gerçekleştirmiş, ardından Diyarbakır ekibinin Adıyaman'a geçişi sağlanmış ve Adıyaman saha çalışmalarına başlanmıştır. 29 Nisan itibarıyla toplam 30 kişilik bir ekip ile Hatay, Adıyaman ve İzmir bölgesinde çalışmalara devam edilmektedir.

Hatay, Diyarbakır ve Adıyaman'da ilk müdahale kapsamında depremten etkilenen kişilerin öncelikli ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiştir. Bu kapsamda depremten etkilenen kişilerin ihtiyaçları merkez ofiste kurulan gönüllü ekibine iletilmiştir. İhtiyaç talepleri teyit edildikten sonra saha ekipleri ilgili bölgelere yönlendirilmiştir. İlk müdahale çerçevesinde gıda, hijyen, kıyafet, barınma, ısınma ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirildi. Bunların yanı sıra ilk müdahale çerçevesinde özel ihtiyaçları olan kişilerin ihtiyaçlarının giderilmesi için hassasiyet gösterilmiştir. Bu kapsamda koltuk değneği, hasta bezi ve yeni doğan bebek bakım malzemeleri dağıtımı yapılmıştır.

Öncelikli ihtiyaçların karşılanması Genç Hayat Vakfı'nın ilk müdahalesinin önemli bir parçasını oluşturmuştur ancak daha önceki afet ve kriz yönetimi deneyimlerinden de yola çıkarak Genç Hayat Vakfı; eğitim, psikososyal destek, koruma gibi alanlardaki ihtiyaçları da erken dönemde fark ederek buna yönelik bütüncül, sürdürülebilir bir çalışma planı tasarlamıştır. Bölgedeki kadınların sosyalleşme ve güvenlik ihtiyacı, çocuk ve ergenlere yönelik farklı güvenli alanların gerekliliği, tek seferlik değil yapılandırılmış programların oluşturulması gibi kritik unsurları belirleyerek orta ve uzun vadeli projeler şekillendirmiştir. Yukarıda bahsedilen alanlara dair çalışmalarımız, raporun devamında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Çalışma Alanı	Hatay	Adıyaman	Toplam
Temel İhtiyaçların Karşılansması (Dağıtımlar)	14 ilçede toplam 3.450 aileye ulaşıldı.	9 ilçede toplam 618 aileye ulaşıldı.	Toplam 4.068 aileye ulaşıldı. Dağıtım Detayları • Gıda: 12.880 koli • Battaniye; 2.500 adet • Yatak; 80 adet • Bebek bakım ürünleri; 28.000 adet bebek bezi, 400 adet bebek maması, 500 adet emzik/biberon • Oyuncak; 600 adet • Kıyafet; 43.000 adet (iç giyim, dış giyim, çorap, eldiven) • Ayakkabı; 3.000 adet • Soba/elektrikli ısıtıcı; 1.092 adet • Fındık kabuğu; 204.190 kg • Jeneratör; 8 adet • İlk yardım çantası; 140 adet • Çadır; 89 adet • Branda; 54.000 m² şeklindedir.
Su, Hijyen, Sanitasyon	6 farklı geçici barınma alanına 88 adet alaturka wc, 8 adet engelli wc, 24 adet banyo tahsis edildi. Su ve hijyen ürünleri dağıtımı gerçekleşti.	Su ve hijyen ürünleri dağıtımları gerçekleşti.	• Tuvalet/duş kabini: 128 • Hijyen ve temizlik ürünleri; 5.648 koli • Su; 133.852 lt • Su deposu; 30 adet 500 litre, 2 adet 10 ton • Maske; 15.000 adet • Hasta bezi; 4.000 adet
Gıda Güvencesi	Gıda ve mutfak seti dağıtımları gerçekleşti. Narlıca çadır alanına 3000 kişi kapasiteli mutfak kuruldu.	Gıda dağıtımları gerçekleşti.	• Gıda; 12.880 koli • Mutfak seti; 160 adet • Mobil Mutfak
Psikososyal Destek	13 bölgede 600 çocuk ile psikososyal destek faaliyeti yürütüldü.	10 bölgede 916 çocuk ile psikososyal destek faaliyeti yürütüldü.	Toplam 1.516 çocuk ile psikososyal destek faaliyeti yürütüldü.
Yardım Edene Yardım	38 kişi	11 kişi	49 Genç Hayat Vakfı çalışanına ve 10 kamu personeline yardım edene yardım faaliyetleri kapsamında ulaşıldı.
GHV Yararlanıcılarının Depremden Etkilenme Düzeylerinin Tespiti			Afetten etkilenen 16 ilden; 3.339 çocuk 1.746 aile

Tablo. 1 Genç Hayat Vakfı Müdahale Detayları

Hedef Grup

Genç Hayat Vakfı olarak hiçbir ayırım gözetmeksizin ve insan odaklı yaklaşıma önem vererek 11-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin eğitime erişimlerini, psikososyal iyi oluşlarını desteklemek için çalışıyoruz. Afet bölgesindeki çalışmalarımızda da önceki deneyimlerimizden yola çıkarak bu yaş grubuna yönelik ihtiyaçların tespitini sağlıyor ve çalışmalarımızı buna yönelik tasarlıyoruz.

Ergenlik gibi hızlı değişim ve gelişimlerin yoğun olduğu bir dönemde afet sonrası psikososyal destek verilmesi, psikolojik sağlık ve bireyin sağlıklı gelişim sürecini desteklemenin gereğinin farkındayız. Psikososyal destek müdahalelerimizi planlarken de çocuklar ve ergenlerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak; psikolojik, bilişsel ve duygusal iyi oluşlarını destekleyecek, gelişim düzeylerine ve yaş gruplarına uygun çalışmalar planladık. Bütüncül bakış açımızla ergenlerin etrafındaki tüm gruplar da çalışmalarımız kapsamındadır.

Ergenlerin iyi oluşlarını; kendi yaşlılarıyla birlikte, onlara özgü güvenli alanlarda, bütüncül bir yaklaşımla sağlamaya devam ediyoruz.

“Bir etkinliğimiz sırasında bir çocuk yararlanıcımız, gazete sayfası tasarlama etkinliğinde Galatasaray ile ilgili özlemini anlatan bir haber yazmıştı. Biz de, UltrAslan ile iletişime geçerek o bölgedeki çadır alanındaki çocukların, Galatasaray maçını izleyebilmeleri için bir organizasyon gerçekleştirdik ve projeksiyonla hep birlikte maçı seyrettik. Heyecanları paha biçilemezdi.”
(GHV Adıyaman Saha Çalışanı)

Psikososyal Destek

Psikososyal destek müdahale çalışmalarının planlanmasında çocuk ve ergenlerin yaş grupları ve gelişim düzeylerinin göz önünde bulundurulması önemlidir. Genç Hayat Vakfı yürüttüğü faaliyetler sırasında, okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocuklarına yönelik psikososyal destek çalışmalarının yoğunlaştığını ancak ergenlerin bu tür faaliyetlere kendilerinden küçük çocuklarla birlikte katılmak istemediği gözlemlenmiştir. Bu nedenle, Genç Hayat Vakfı afet sonrası psikososyal destek çalışmaları çocuk ve ergenlerin kendilerine özel, ayrı alanlarda; psikolojik, bilişsel ve duygusal iyi oluşlarını destekleyecek, bulundukları gelişimsel dönemin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak, farklı yaş gruplarına özel programlar tasarlamıştır.. Bu kapsamda, 6-9, 10-13 ve 14-18 yaş grupları için farklı beceri alanlarını güçlendirmeye yönelik üç ayrı psikososyal destek programı oluşturuldu.

Afet sonrasında, çocuk ve ergenlerin kaybettiği kontrol ve güven duygusunu geri kazanmalarında, rutin oluşturmak önemlidir. Bu nedenle, psikososyal destek çalışmaları planlanırken tek seferlik bağımsız etkinliklerden ziyade; rutin oluşturmayı destekleyecek, birbirini tamamlayan ve birden çok oturumdan oluşan programlar tercih edildi. Psikososyal destek çalışmalarının gerçekleştiği ortamı sabit tutarak, çalışmaları aynı uzmanlar eşliğinde devam ettirerek, çocuk ve ergenlerin belirlenen periyotlarda bu oturumlara katılmasını sağlayarak rutin oluşturmalarını desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla farklı yaş grupları özelinde 8-10 oturumdan oluşan programlar tasarlandı.

6-9 yaş grubundaki çocuklar, oyun ve hayal gücü yoluyla dünyayı keşfetmeye, anlamaya çalışırlar. Program ile çocukların kendini ifade etme becerilerini, olumlu akran ilişkileri geliştirmelerini, dikkat, konsantrasyon ve odaklanma kapasitelerini güçlendirmelerini, hayal gücü ve yaratıcılıklarını kullanarak zor duygularla baş etmelerini desteklemek amaçlanmaktadır.

10-13 yaş grubu çocuklar, ergenliğe geçiş döneminin getirmiş olduğu zorlanmalarla birlikte, afet sonrası travmatik deneyimlerle baş etmekte daha çok güçlük çekebilirler. Ayrıca, afetin ardından ergenlerde, agresif davranışlar ve çevresindekilere karşı saldırganlık gözlemlenebilir. Bu nedenle, 10-13 yaş grubu çocuk ve ergenlere yönelik afet sonrası psikososyal destek çalışmaları tasarlanırken, akran ilişkileri, benlik saygısı, duygusal farkındalık, öfke kontrolü, problem çözme ve baş etme gibi konulara yer verilmiştir.

Depremi neden olduğu stres, kaygı, kayıp ve travmatik deneyimler sonrasında ergen ve gençlerde tütün, alkol ve madde kullanımının arttığı gözlemlenmiştir. Saha gözlemleri ve ergen ruh sağlığı alan yazını ışığında, 14-18 yaş grubuna yönelik psikososyal destek çalışmaları kapsamında “Yaşam Becerileri Eğitimi Programı” hazırlandı. Bu program ile afete birincil ya da ikincil olarak maruz kalan gençlerin kendini ifade etme becerilerini desteklemek, bağımlılık hakkında farkındalık geliştirmelerini, sağlıklı yaşam becerileri kazanmalarını ve kimlik gelişimlerine katkıda bulunmak hedeflenmektedir.

Genç Hayat Vakfı, 14-18 yaş grubuna yönelik geliştirdiği psikososyal destek programını, bu yaş grubuna özel olarak tasarladığı ergen dostu alanlarda gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Genç Hayat Vakfı, yetişkinliğe geçiş, bağımsız olma isteği ve kimlik gelişimi gibi zorlayıcı deneyimler yaşayan ergenlerin, onlar için özel olarak tasarlanan alanlar ile bu deneyimleri paylaşmalarına ortam sunmayı ve kendilerini değerli hissetmelerini sağlayarak benlik saygısı gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Afet sonrasında arkadaşlarını kaybeden veya farklı şehirlere nakil/yerleşme nedeniyle arkadaşlarından ayrı düşen ergenler için bu alanların bir sosyalleşme ortamı olarak da işlev görmesi amacıyla tasarlanmıştır.

Eğitim

Afet sonrası süreçte, depremde etkilenen bölgelerdeki güncel durum ve ihtiyaçların sürekli değiştiğini gözlemlenmiştir. Afet sonrasında, eğitim alanındaki faaliyetlerin planlanabilmesi için deprem bölgelerindeki eğitim süreçleriyle ilgili bilgi paylaşımı büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, Genç Hayat Vakfı, saha çalışanları ile birebir derinlemesine görüşme ve anket yöntemi ile saha ekiplerinin sahadaki güncel durum ve gözlemlerini aktarmaları sağladı. Bu bilgiler ışığında Sakarya, İstanbul, Hatay ve Adıyaman sahalarında afet sonrası eğitim süreçlerine dair bilgiler toplanmıştır. Sahadan gelen bilgiler doğrultusunda hazırlanan raporda, her il özelinde aşağıdaki konu başlıklarına dair bilgilere yer verildi ve eğitim süreçleri bu verilere dayanarak oluşturuldu.

- Eğitime erişilebilirlik ve katılım,
- Eğitime erişimdeki engeller,
- Eğitimdeki iyi örnekler,
- Çocukların durumu,
- Çocukların eğitim ihtiyaçları,
- Ailelerin görüşleri,
- Saha çalışanlarının gözlemleri.

Depremi ardından yüzbinlerce bina hasar görmüş; depremde etkilenen kişilerin büyük bir kısmının evleri ve eşyaları kullanılamaz hale gelmiştir. Buna bağlı olarak çocuk ve ergenler, oyuncaklarını, kitaplarını ve diğer ders materyallerini kaybetmişlerdir. Afet sonrası çocukların psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinde, çocukların eski rutinlerine dönmesi büyük önem taşımaktadır. Çocukların deprem sonrası yaşadıkları zorlayıcı deneyimlerle baş etmelerini ve iyi oluşlarını desteklemek amacıyla Genç Hayat Vakfı olarak, depremde etkilenen çocuklara ulaştırmak üzere kırtasiye malzemeleri, oyuncak ve okuma kitapları ve ders kitaplarından oluşan kit içeriği hazırlanmıştır. Kitleri oluştururken çocukları 4-6, 7-11, 12-14 ve 15-18 olmak üzere farklı yaş gruplarına ayırarak gelişim dönemlerine uygun kitap ve oyuncakların seçilmesine dikkat edilmiştir. Ayrıca, seçilen kitaplarda afet sürecinde yaşanan travmatik olayları tetikleyebilecek unsurların yer almamasına özen gösterdik.

Kadınların İyi Olma Halinin Desteklenmesi

Afet bölgesindeki kadınların psikolojik, duygusal ve fiziksel iyi oluşlarının zarar gördüğü; rutinlerinden uzak kaldığı, sosyalleşemedikleri ve kendilerini güvensiz hissettikleri fark edilmiştir. Kadınların iyi olma halinin desteklenmesi amacıyla Hatay'da kadın dostu bir alan kurulacaktır. Kadınların temel bakım ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, sosyalleşebilecekleri kadın dostu güvenli alandaki hizmetlerden günde 20 toplamda 600 kadının faydalanması hedeflenmektedir.

Yardım Edene Yardım

Depremden etkilenen bireylerle çalışan saha ekiplerinin iyi oluşlarını desteklemeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Afet sonrası çalışmalarının etkililiğinin en üst düzeyde gerçekleşebilmesi için hizmet verilen bireylerin iyi oluşu kadar hizmet veren saha çalışanlarının da iyi oluşunu desteklenmek ve korumak önem taşımaktadır. Bu yaklaşımdan hareketle “Yardım Edene Yardım” etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

Adıyaman ve Hatay'da afet sonrası çalışmalara devam eden GHV saha ekiplerinin psikolojik iyi oluşlarını desteklemeye yönelik yardım edene yardım etkinliklerini 2 ve 13 Mart tarihlerinde Mersin ve Şanlıurfa'da gerçekleştirdi. Etkinlikler kapsamında kullanılan psikolojik debriefing yöntemi ile katılımcıların duygu ve düşüncelerini anlatma, dinleme, bilgilendirme ve paylaşım yolu ile fark etmeleri, anlamlandırmaları ve yeniden yapılandırmaları sağlandı. Etkinlik kapsamında ayrıca dışavurumcu sanat terapisi yöntemlerine yer vererek zorlayıcı duyguların sağaltılmasını ve saha ekiplerinin travma sonrasında görülen belirtiler, öz-bakım becerileri, baş etme mekanizmaları gibi konularda bilgilendirilmesini sağlandı.

Afet çalışmaları kapsamında çocuklara temas eden bütün aktörlere ulaşmak önemli ve gereklidir. Bu nedenle, çocuklara yönelik çalışmalar, ebeveynler, öğretmenler ve kamu kurumu çalışanlarını dahil edecek şekilde planlanmaktadır. Böylece çocuklara temas eden tüm aktörlerin kapasitelerini güçlendiren ve çocukların iyi oluşlarını destekleyen bütüncül bir yaklaşım ile hareket edilmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda Adıyaman'da çocuklarla çalışmalar yürüten ve depremden etkilenen kütüphane görevlilerinin psikolojik iyi oluşlarını artırmaya yönelik psikososyal destek grup çalışması gerçekleştirildi.

Adıyaman'da gerçekleştirilen psikososyal destek çalışmasında, katılımcıların kendilerini ifade etmeleri, duygularını anlamlandırmaları ve paylaşmaları, yaşadıkları stres ve kaygı gibi duygusal zorluklarla başa çıkmalarına destek olunması, yeni baş etme becerileri kazandıracak tekniklerin sunulması ve kapasitelerinin güçlendirilmesini hedeflendi.

Özel Günler

Genç Hayat Vakfı Organizasyonunda İftarlar

Genç Hayat Vakfı, saha ziyaretleri gerçekleştirmek isteyen ve depremde etkilenen bireylerle temas edecek kişi ve kurumların saha ziyareti öncesinde hazırbulunuşluklarını desteklemek için eğitim ve materyal desteği sunmaktadır. Bu kapsamda, sahada düzenlenen iftarlar kapsamında işbirliği geliştirilen kurumlardan biri olan QNet çalışanlarına, Genç Hayat Vakfı uzmanları moderatörlüğünde oryantasyon eğitimi sağlandı. Oryantasyon eğitimi kapsamında, çocuklarla iletişim kurarken dikkat edilmesi gereken hususlar ve Genç Hayat Vakfı Çocuk Koruma Politikası hakkında bilgilendirme yapıldı. Ayrıca, saha ziyareti sırasında çocuk ve yetişkinlerin haklarını korumaya yönelik nelere dikkat edilmesi gerektiği ve depremde etkilenen bireylerle iletişim kurarken nasıl bir yaklaşım izlenmesi gerektiğine dair QNet çalışanları ile bir bilgi notu paylaşıldı.

23 Nisan & Ramazan Bayramı / Çifte Bayram Buluşması

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı kutlamak üzere Hatay ve Adıyaman'da hem GHV deprem bölgesi merkezlerinde hem de çadır kentlerde çocuklara yönelik etkinlikler düzenlendi. Hatay ve Adıyaman'da toplam 230 çocuk çifte bayram için bir araya geldi. Beden perküsyonu, algoritmik düşünme ve kodlama, t-shirt boyama, kutu oyunları, persona kartları atölyesi ve yüz boyama gibi birçok farklı etkinlik gerçekleştirildi. Çocuklar tarafından yoğun ilgi gören programı, çocukların geleceğe yönelik olumlu düşünce ve umutlarını arttırmak, dileklerini somutlaştırma yoluyla ifade etmelerini sağlamak amacıyla düzenlenen "Dilek Balonları" etkinliği ile tamamlandı. Atatürk'ün tüm ülke çocuklarına hediye ettiği 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda; çocukların eski rutinlerine geri dönüşünü teşvik etmesi hedefiyle, kendi bayramlarını gönüllerce kutlamaları sağlanmıştır.

GHV Yararlanıcılarının Depremden Etkilenme Düzeylerinin Tespiti

Afet sonrasında deprem bölgelerinde yaşayan bursiyer öğrencilerin aileleri ile iletişime geçilmiştir. Depremden etkilenme düzeyleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Çocuk işçiliğini önleme projeleri kapsamında 1746 haneden 3339 çocuğun depreme ilişkin izlemeleri yapılmıştır. Eğitime devam durumları, evlerin hasar durumu, barınma koşulları, mevsimlik tarıma göç durumları ile ilgili detaylı bilgi alınmıştır.

Ekip Yönetimi ve Kapasite Güçlendirme

İstihdam edilen yeni çalışanların seçiminde, depremden etkilenen bölgenin kültürüne ve dinamiklerine hakim olunması, uzmanlıkları, bölgede konuşulan dillerin bilinmesi (Kürtçe, Arapça vb.) gibi belirleyicilere dikkat edilmiştir. Afet gibi travmatik deneyimler sonrasında, depremden etkilenen kişilerin yaşadıkları zorlayıcı yaşantıları ifade etmede ve paylaşmakta güçlük çektiği bilinmektedir. Depremden etkilenen bireylerle gerçekleştirilen faaliyetlerin aynı bölgede yetişen, aynı dili konuşan ve aynı kültürü paylaşan kişiler aracılığıyla yapılması, kişilerarası iletişim ve paylaşımı desteklemektedir. Böylece depremden etkilenen bireyler, anlaşıldığını hissetmekte ve kendilerini daha rahat ifade etmektedir. İstihdam edilen yeni çalışanların kurum aidiyetlerinin güçlendirilmesi, afet sonrası çalışmalar hakkında bilgilendirilmesi ve depremden etkilenen bireylerle çalışırken dikkat edilmesi gereken hususların öğrenilmesi amacıyla oryantasyon eğitimleri gerçekleştirildi.

6 Şubat tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli deprem; şiddeti, etkilenen coğrafi bölgenin genişliği, yıkım ve kayıpların büyüklüğü açısından geçmişte yaşadığımız diğer afetlerden farklılaşmaktadır. Afet sonrası deprem bölgelerinde yapılan çalışmaları değerlendirdiğimizde, benimsenen yaklaşımların ve kullanılan materyallerin büyük bir çoğunluğunda 1999 Gölcük Depreminde edinilen deneyimlerin etkisi olduğunu gözlemledik.

Genç Hayat Vakfı geçmiş deneyimler ve literatürden yararlanmanın yanı sıra dönemin şartları ve güncel ihtiyaçlara cevap verebilecek bilgi birikiminin kazanılmasının önemli olduğunu düşünmektedir. Bu doğrultuda, afet sonrası süreçte Adıyaman ve Hatay sahalarında gerçekleştirilen çalışmaları desteklemek amacıyla ekiplere yönelik kapasite güçlendirme eğitimleri planlandı. Kapasite güçlendirme eğitimleri kapsamında gerçekleştirdiğimiz eğitim başlıklarına aşağıda yer verilmiştir:

1. Afet sonrası psikolojik ilk yardım & psikososyal destek süreçlerinde dikkat edilmesi gerekenler
2. Yas ve kayıp sürecine yönelik nasıl çalışılır?
3. Travma mağdurlarıyla iletişimde dikkat edilmesi gerekenler & çocuk ve aileyle iletişim
4. Ekip içi iletişim
5. Saha ekibinin öz-bakımı & iyi olma halinin desteklenmesi
6. Afet sonrası koruma süreçleri

“Saha ekiplerimizin, depremden etkilenen bölgelerde bulunan bireylerin ana dillerinde (Kürtçe ve/veya Arapça) konuşabilmesi, hızlı bir şekilde güven ilişkisi kurabilmemize yardımcı oldu ve ihtiyaç tespiti ve tedariği için daha hızlı bir şekilde hareket etmemizi sağladı.
(GHV Adıyaman Saha Çalışanı)”

Su, Hijyen, Sanitasyon

Deprem sonrası suya erişim, tuvalet ve sanitasyon Genç Hayat Vakfı'nın Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi renovasyon faaliyetleri kapsamında çadır ve diğer barınma alanlarında tuvalet kabinleri ve duş kabinlerinin yerleştirmesindeki deneyimini çok hızlı bir şekilde deprem sahasına adapte etmiştir. Bunların yanı sıra depremin ilk gününden bu yana hijyen kiti ve temel bakım malzemeleri dağıtımına devam etmektedir.

- Hatay/Antakya/Narlıca'da bulunan 2 farklı geçici barınma alanına (Narlıca 1. Bölge ve Narlıca Okullar Bölgesi) 2 adet 10 tonluk içme suyu deposu tahsis edildi.
- Hatay ili genelinde 30 adet 500 lt'lik su deposu, ihtiyaç sahibi depremzedelere dağıtıldı.
- Hatay ili genelinde 6 farklı geçici barınma alanına 88 adet alaturka WC, 8 adet engelli WC ve 24 adet banyo tahsis edildi.
- 5648 adet hijyen kiti dağıtımına gerçekleştirildi.

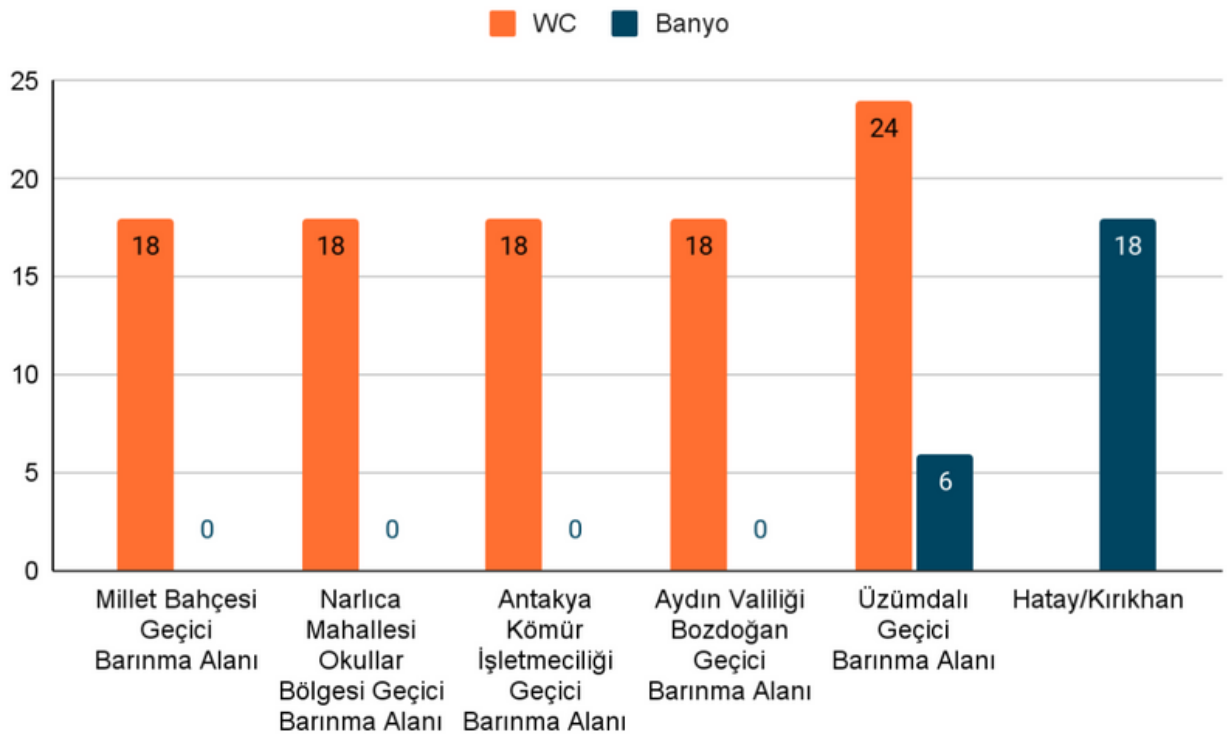
“Hatay/Defne, Çekmece Mahallesinde yardım kiti dağıtımını yaparken bir bireyin, yanımıza gelerek ‘Bu logoyu ve yeleği tanıyorum, burada ikinci gün yalnızca siz vardınız, kimsecikler yoktu.’ demesi motivasyonumuzu artırdı.”
(GHV Hatay Saha Çalışanı)

Hatay Geçici Barınma Alanlarına Kurulan WC ve Banyo Yararlanıcı Sayısı

Hatay	Yararlanıcı Sayısı
Millet Bahçesi Geçici Barınma Alanı	1.000
Narlıca Mahallesi Okullar Bölgesi Geçici Barınma Alanı	600
Antakya Kömür İşletmeciliği Geçici Barınma Alanı	450
Aydın Valiliği Bozdoğan Geçici Barınma Alanı	2.000
Üzümdalı Geçici Barınma Alanı	5.000
Kırıkhan	950
Toplam	10.000

Su, hijyen ve sanitasyon alanındaki faaliyetlere devam edilecektir. Kısa süre içerisinde gerçekleştirmesi hedeflenen projeler ile en az 55 duş ve tuvalet kabininin sanitasyonu düzenli aralıklarla yapılacaktır. Duş ve tuvalet kabinlerinin sürdürülebilir bir şekilde kullanımı için sabun, peçete gibi ürünlerin dağıtımı gerçekleştirilecektir. Sanitasyon faaliyetinin yanı sıra proje kapsamında en az 600 kişinin düzenli olarak günlük, temiz suya erişimi sağlanacaktır.

Gıda Güvencesi

Gıdaya erişim, deprem sonrası acil müdahale gerektiren en önemli alanlardan birini oluşturmaktadır. Deprem müdahalesinin ilk günlerinde hazır gıdaya erişimi sağlamak önceliklendirilmiş, ardından sıcak yemek ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla 8 Mart 2023 tarihinde Hatay Narlıca bölgesinde günlük 3000 kişilik yemek kapasitesi olan mutfak kurulmuştur. 8 Mart 2023 tarihinden itibaren her gün iki öğün yemek çıkarılmaktadır.

Koruma

GHV depremin ilk gününden bu yana koruma sektör çalışmalarını yakından takip etmekte ve çalışmalarını bu doğrultuda şekillendirmektedir. Deprem bölgelerinde gerçekleşecek projelerde temel hizmetlere erişim, kişilerin hassasiyetlerini en aza indirmek, kişileri hukuk, sağlık gibi hizmetler ile ilgili bilgilendirmek amacıyla farkındalık artırma, ihtiyaç analizi, yönlendirme ve vaka yönetimi çalışmaları yapılacaktır. 6 ay içerisinde 900 kişinin koruma faaliyetlerinden yararlanması hedeflenmektedir, ayrıca yapılan yeni proje çalışmaları dahilinde de bu sayının artması beklenmektedir.

“Yararlanıcılarımıza yardım kitlerini götürdüğümüzde, ihtiyaç sahibi olmalarına rağmen, yararlanıcılarımızın yardımları almaya çekindiklerini ve alırken gözlerinin dolduğunu görmek bizi çok etkiledi. ”
(GHV Hatay Saha Çalışanı)

Orta ve Uzun Vadeli Çalışmaların Planlanması

GHV 2014 yılında gerçekleşen Soma maden faciasının ardından bölgede yaşayan halka yönelik gerçekleştirdiği krize müdahale ve psikososyal destek çalışmaları sayesinde afet sürecine müdahale konusunda deneyim kazanmıştır. Bu deneyim doğrultusunda deprem bölgelerinde yapılan çalışmaların daha uzun vadeli olması gerektiğini göstermektedir. Bu kapsamda, deprem bölgesi sahalarında çalışan ekiplerimizin uzmanlıklarının yanı sıra ilgili bölgelerden tercih edilmesinin uzun vadeli çalışmalarımızı destekleyeceğinin farkındayız.

Orta ve uzun vadeli çalışmalarımızın daha etkili ve işlevsel olmasını desteklemek amacıyla Adıyaman ve Hatay'da toplum merkezlerimizi faaliyete geçirdik. Afet sonrası fon veren kurumlar ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde GHV'nin gerçekleştirmeyi hedeflediği faaliyetlerin detayları Tablo 2'de görülebilir.

Tablo. 2 Hedeflenen çalışmaların detayları

Aktivite	Proje ili
Afet bölgesindeki bireylere psikososyal destek, ihtiyaç analizi ve koruma faaliyetleri (yönlendirme, kit dağıtımı ve temel hizmetlere erişim desteği)	Adıyaman Merkez ve kırsalı
Depremden dolayı yer değiştirmek zorunda kalan deprem mağduru kadın ve çocuklar için psikososyal destek (PSD). Hane ziyareti ile ihtiyaç analizi ve kit dağıtımı. Ek olarak da çocuklar için kırtasiye malzemeleri desteği.	İzmir
Afet bölgesindeki bireylere ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri, ihtiyaç analizi, koruma, vaka yönetimi, yönlendirme ve temel hizmetlere erişim desteği.	Adıyaman Merkez ve Kırsalı
Tuvalet ve duş sanitasyonu, temiz su ihtiyacı giderme, Kadınlar için güvenli alan, kadınlara hijyen kiti dağıtımı ve temiz su tedariki.	Hatay

Gözlem ve Öneriler

Yukarıda bahsedilen faaliyetler, Genç Hayat Vakfı'nın (GHV) deneyimleri ve çoğunluğu depremde etkilenen halkın kültürüne hakim GHV saha ekibinin gözlemleri ışığında belirlenen öneri ve çalışmalar; kültürel, zamana ve döneme yönelik, sürdürülebilir, uzun süreli ve ihtiyaca özgü olup her ihtiyaç alanında farklı, ancak birbirinden bağımsız olmayan ve birbirini tamamlar niteliktedir. Sonraki adımlar aşağıda, detaylı bir biçimde aktarılmaktadır.

Psikososyal Destek

Afet sonrası psikososyal destek çalışmalarının çoğu okul öncesi ve ilkokul yaş grubundaki çocuklara yoğunlaşmaktadır. Ergenlere yönelik aktiviteler ağırlıklı olarak ders destek çalışmalarını kapsamaktadır. Depremde etkilenen ergenlerin yaşadıkları zorlu deneyimleri paylaşabilecekleri, ergenlik döneminin neden olduğu karmaşık süreçleri anlamlandırabilecekleri, yaşitlarıyla sosyalleşebilecekleri, potansiyellerini keşfedebilecekleri ve yeni beceriler edinebilecekleri programlar gerçekleştirecek ve buna yönelik ergen dostu alanlar oluşturmaktadır.

Depremde etkilenen illerde devam eden çalışmaların yanı sıra deprem nedeniyle yoğun göç alan illerdeki psikososyal destek çalışmalarının gerekmektedir. Bu sebeple GHV, yoğun göç alan illerden biri olan İzmir'de; yer değiştirmenin neden olduğu stres, adaptasyon, sosyal uyum, travma mağduru bireylerle iletişim, kayıp ve yas sürecine yönelik çalışmalar gerçekleştirerek; depremde etkilenen öğrencilerin nakil olduğu okullarda bu çalışmalara öncelik verecektir.

Eğitim

UNICEF'in depremin ardından hazırladığı durum raporlarından derlenen verilere göre, Türkiye'nin depremde etkilenen bölgelerinde 2,5 milyon çocuk acil insani yardıma ihtiyaç duyuyor. Depremde sarstığı bölgelerde yaklaşık 4 milyon çocuğun eğitime erişimi doğrudan ve dolaylı şekilde engellenmiş oldu. Bunların arasında 350 bin mülteci ve göçmen çocuk da bulunuyor. UNICEF'in elde ettiği verilere göre, depremde etkilenen illerde, depremle birlikte eğitime erişimi engellenen çocuklardan sadece 1.495.648'i eğitime yeniden başlayabildi. Bunlardan yaklaşık 254 bini aileleriyle birlikte depremde etkilenmeyen illere taşınarak İstanbul, Ankara, Antalya ve Mersin'deki devlet okullarına kaydolabildi. Daha önce yer değiştirmiş olan 20 binden fazla öğrenci ise aileleriyle birlikte geri dönmek üzere depremde etkilenen illerdeki yerleşim yerlerine geri döndü. Deprem nedeniyle yıkılan, çeşitli biçimlerde hasar gören ve kullanılamaz hale gelen okul sayısı Nisan ayı sonu itibarıyla halen belirsizdir, fakat saha gözlemleri çok sayıda okulun ya tamamen yıkıldığını ya da ağır hasar aldığını göstermektedir. Bu da kentlerine geri dönen okul çağındaki çocukların karşılaşacakları okullaşma krizinin bir diğer boyutunu oluşturmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın bazı çadır kentlerde sınıflar kurduğu ve eğitimlerin bu sınıflarda verildiği bilinmektedir. Örneğin, Defne İlçesi Orhanlı çadır kentinde 4 sınıf kurulmuş ve 900 çocuk, yaşlarına göre kademelere ayrılarak eğitim görmektedir. Ancak, sınıflar küçük ve sınıf mevcudu fazla olduğu için eğitimin verimliliğinde zorluklar yaşanmaktadır. Hatay'a bağlı Samandağ ilçesindeki Çevlik çadır alanında ise sadece gönüllü öğretmenlerin inisiyatifi ile kurulmuş merkezin olduğu, sistematik bir eğitim olmadığı görülmektedir. Bu sebeplerle, Hatay genelinde eğitime katılım konusunda önemli bir zorluk yaşanmaktadır. Diğer yandan büyük oranda, çadır alanlarından eğitimin kaldırılarak okul binalarına geçildiği ancak ailelerin güvenlik sebebiyle (artçı depremler ve ulaşım) çocukları göndermek istemedikleri tespit edilmiştir. Yoklamalara bakıldığında da okula katılım oranının ortalama %35 olduğu görülmektedir. Bu da eğitimden kopma ve terk riskinin olduğunu göstermektedir.

Genç Hayat Vakfı afet sonrası eğitim süreçleri ile ilgili durum tespiti amacıyla saha çalışanları ile yapmış olduğu birebir ve anket görüşmeleri bulgularında çocukların tek seferlik etkinliklerden sıkılmış oldukları görülmektedir. Bu sebeple, çocukların daha uzun süreli etkinliklere ve okul düzenine geçmeye ihtiyaç duydukları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra afet sonrası deprem bölgelerinde yaşamaya devam eden ve göç eden çocuklar eğitim imkânlarına erişebilmek için tablet, kaynak kitap ve okul materyallerine ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanı sıra, özellikle sınava hazırlanan çocukların önemli bir zorluk yaşadığı görülmüştür. Sınava hazırlanmak için öğrenciler yardımcı kitaplara, eğitim materyallerine, tablet ve internet gibi teknolojilere ve çalışma alanlarına ihtiyaç duymaktadır. Akademik desteğin yanında, çocukları psikososyal açıdan destekleme çalışmalarını okullarda gerçekleştirebilmek için İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile görüşme ve değerlendirme süreci yapılmaktadır.

“Okulların uzun süre kapalı kalması YKS, EYT ve YGS öğrencileri epey mağdur oldu. Daha sonra bir eğitim kampüsü yapıldı, ancak dere yatağında olması sebebiyle sürekli su baskınları yaşandı. Çadır ve konteyner alanlarından çocuklar ve gençler buraya taşındı, ancak verimli bir eğitim ortamı sağlanamadı.”
(GHV Adıyaman Saha Çalışanı)

Kadınların İyi Olma Halinin Desteklenmesi

Kadınların toplu yaşam alanlarında sözel, fiziksel, duygusal ve cinsel istismara karşı daha savunmasız olduğu gözlemlenmiştir. Toplu yaşam alanlarındaki güvenliğin artırılması, kadın dostu alanların inşa edilmesi, kadınların güvende hissetmesi, kadınları korumak ve iyi oluşlarını desteklemek açısından elzemdir.

Su, Hijyen, Sanitasyon

Afet sonrası duş ve tuvalet kabinlerinin Sphere standartları gibi standartlara uygun kurulmalıdır. Afet sonrası kurulan duş ve tuvalet kabinlerinin sanitasyon çalışmalarına fon ayrılması, kişilerin insana yakışır şartlarda hijyenin koşullara erişiminin sağlanması ve çeşitli bulaşıcı hastalıkların önüne geçilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Paralel bir şekilde tuvalet ve duş kabinlerine gerekli hijyen malzemeleri düzenli bir şekilde sağlanmalıdır.

Koruma

Afetin üstünden geçen iki buçuk aylık süre kapsamında, bazı temel ihtiyaçlara duyulan gereksinim devam ederken, güncel bazı yeni ihtiyaçlar da ortaya çıkmıştır. Barınma, beslenme, sağlık ve hijyen gibi temel ihtiyaçların karşılanmasındaki yetersizliklerin devam ettiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra depremden etkilenen kişilerin tapu, sigorta, miras gibi konularda hukuki danışmanlık desteğine ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Geçim Kaynakları

Afetten etkilenen bölgelerde kurulan çadır kent ve konteyner kent gibi toplu yaşam alanları, çocukların ihmal ve istismarı açısından büyük riskler taşımaktadır. Bu alanların çocuk dostu ve çocuk güvenli hale getirilmesi, çocuklarla çalışan kişileri denetleyecek birimlerin oluşturulması ve şikayet/geri bildirim mekanizmalarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

TÜİK'in 2021 yılı verilerine göre 11 kenti içeren afet bölgesinde 3 milyon 841 bin kişi istihdamdadır. Bölgedeki bu istihdam, ülke genelindeki istihdamın yüzde 13,3'üne karşılık gelmektedir. Ancak bölgenin istihdam açısından dikkat çeken önemli bir noktası, 3,8 milyon ücretli çalışanın 2,3 milyonunun kayıtlı, 1,5 milyonunun ise kayıt dışı (sigortasız) çalıştırılmasıdır. Bölge genelinde istihdamdaki kayıt dışılık oranı yüzde 39 seviyesindedir. Bu oran Türkiye genelindeki kayıt dışı istihdam için resmi veri olan yüzde 29'un bir hayli üzerindedir. Bu veriler, bölgede her 10 ücretli çalışandan 4'ünün bir sosyal güvenlik koruma şemsiyesi olmaksızın çalışırken depreme yakalandığını göstermektedir.

Daha detaylı bir bakışta, Malatya, Adıyaman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Osmaniye gibi tarım sektörünün daha etkin olduğu bölgelerde kayıt dışılığın çok daha yüksek oranlara çıktığı görülmektedir. Ancak kayıt dışı çalışma sadece tarım sektörü için değil bölgedeki tüm sektörler (sanayi ve hizmetler) için de yaygın bir sorun olarak öne çıkar. Ancak bölgedeki istihdamın genellikle tarım, tarıma dayalı sanayi, tekstil ürünleri ve tekstil hammaddeleri üretimi gibi sektörlerde yoğunlaştığı düşünüldüğünde, başta tarım olmak üzere bu sektörlerin pek çoğunda kadın ve çocuk emeğinin de kayıt dışı olarak üretime katıldığı hatırlanmalıdır. Nitekim depremden önce yayımlanan "Hane Halkı İşgücü Araştırması" 2022 yılı sonuçlarında, 15-17 yaş grubundaki çocukların işgücüne katılma oranı yüzde 18,7 olarak kaydedilmişti.

Kuşkusuz, bölgede kayıt dışı istihdamda ortaya çıkan yüksek oranın ardında "ucuz" göçmen emeğinin yadsınamaz bir payı vardır. Öyle ki Adıyaman, Hatay ve Kahramanmaraş gibi kentlerde kayıt dışı Suriyeli işçi çalıştırılması çok yaygın bir olgudur. Nitekim daha düşük ücretle çalıştırılan göçmen işçiler, depremden sonra yeniden iş başı yapmaya ilk çağrılanlar olmuştur. Deprem bölgesinin istihdama katılımına "cinsiyet eşitliği" gözlüğünden bakıldığında ise epey asimetrik bir tablo bizi beklemektedir. Bölge kentlerinde işgücüne katılım, erkeklerde yüzde 70,3 iken kadınlarda yüzde 32,8'dir. Bölgedeki işsizlik oranları ise erkekler için yüzde 10,7, kadınlar için yüzde 14,7'dir. Bu asimetrinin yaşanan deprem felaketi ile artması beklenmektedir.²

² Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı verilerine dayandırılmıştır.

Genç Hayat Vakfı'nın Soma'da yaşanan maden faciasındaki çalışmaları ve bir kadın kooperatifinin kuruluşunda bulunması deneyimi ile; afet bölgelerinde kadın kooperatiflerinin, kadın istihdamını desteklemekte öncü bir rol alabilir.

“ Bölgedeki kadın kooperatiflerinin bize aktarımları gösteriyor ki, kadınların iş sahibi olmaları için STK'ların öncülüğünde kadın kooperatifleri desteklenebilir. Bu kooperatiflerde kadınlara çeşitli mesleki eğitimler verilerek üretim yapmaları sağlanabilir. Bu üretimlerin satışı için bir satış noktası açılabilir. ”
(GHV Adıyaman Saha Çalışanı)

Saha gözlemleri, bölge halkı, bölgede çalışan GHV gönüllülerinin aktarımı, yerel/yöresel ürünlerin satılmasının desteklenmesi bölgenin geçim sıkıntısını gidermede geçici de olsa bir pansuman görevi görebileceğini göstermektedir. Örneğin; bu ürünlerin pazarlanması için yeni pazar yerleri açılabilir ya da konteyner çarşı sayısı artırılabilir. Bu sayede, esnaflara iş yapma imkanı sağlarken, halk da acil ihtiyaçlarını karşılayabilir.

GHV, deprem sürecinde yerel istihdamı göz önünde bulundurarak yerel insanları istihdam etti ve onları iyileşme sürecine katabildi. Bu istihdam programı sayesinde, 6 depremzede bizimle düzenli olarak çalıştı ve 6 depremzedeye de aralıklı olarak destek sağlandı. Bu yaklaşım, GHV'nin yerel toplumsal gruplarla daha güçlü bağlar kurmasına yardımcı oldu ve depremzedelerin psikolojik olarak iyileşmelerini sağladı.

“Depremi biz de yaşadık ama sizin aracılığınızla toplumumuza faydalı olabilmemiz bize psikolojik olarak da iyi geldi ve acılarımızı sarabileceğimize inandık.”

Geçim kaynaklarını desteklemek amacıyla deprem bölgelerine özgü yerel ve yöresel ürünlerin satılması, hem yurtiçi hem de yurtdışı odaklı olacak şekilde desteklenebilir. Bu ürünlerin satışına destek olmak adına bir pazar yeri açılabilir. Hem ürünlerin üretiminde hem de satışında bölge halkının istihdamı sağlanabilir.

Sonuç

Genç Hayat Vakfı olarak depremde etkilenen herkesin kaygılarını, üzüntülerini görüyor ve paylaşıyoruz. Yapılan çalışmaların şeffaf bir yaklaşımla planlanması ve kısa, orta, uzun vadede yansımalarının paylaşılmasının güven, aidiyet ve umut gibi ihtiyaç duyulan duyguları, hayata tutunma isteğini destekleyeceğini biliyoruz.

Yaralarımızı sarmanın beraberce, şeffaf bir şekilde, eşitsizlikleri asgari düzeye indirerek mümkün olabileceğinin farkındayız ve bunun için çalışıyoruz. Afetten etkilenenlerin temel ihtiyaçlarının sağlanması, rutinlerine yavaş yavaş tekrar kavuşmaları, psikolojik ve duygusal olarak iyi olmaları, kendilerini güvende ve korunaklı hissetmeleri ise bu sürecin çok önemli bir kısmını oluşturuyor. Birlikte, koordineli bir şekilde, bütüncül bir yaklaşımla, hız kesmeden, şefkatle bunun sağlanabileceğine güveniyor ve çalışmalarımızı bu yönde şekillendirmeye devam ediyoruz.

Krize müdahale anlarında dayanışmanın gücü büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda deprem sonrası iyileşme sürecinde sahada fiilen birlikte çalıştığımız Afet Platformu'na resmi olarak da katıldık. Umuyoruz ki bundan sonra da benzer hedeflerle çalışan kurum ve oluşumların birlikteliği sahaya güçlenerek yansıyacak.

Maddi ve manevi kayıpların ötesinde, yaşadığımız deprem felaketi ülkenin tamamında büyük üzüntü ve acıya yol açmış, etkileri yıllarca sürecek bir toplumsal acı hafızası, izleri belki de kuşaklar boyu silinmeyecek bir halk yarası bırakmıştır. Fakat tüm bu olumsuzluklara karşın acıların sarılması için devlet, sivil toplum kuruluşları ve halkın birlik ve beraberlik içinde çalışarak ortaya çıkardığı dayanışma ruhunun devam etmesi gerekmektedir. Orta vadeden uzun vadeye doğru planlarımızı yaparken; en az 3 yıl daha afet bölgelerinde olmayı öngörüyoruz. Depremi ilk gününden bu güne; ulusal ve uluslararası kurumların ve bireysel bağışçıların destekleri ile çalışmalarımızı sürdürdük. Çalışmalarımızın devamında da elini taşın altına koymak isteyen tüm kurum ve kişileri işbirliğine davet ediyoruz.

genchayatvakfi.org

@genchayatvakfi